

на Х. Трандафила, или дъщери на мѣстни учители. Една отъ най-образованитѣ сливенки е била Х. Калуда Х. Добрева (1793—1871), майка на революционера Анастасъ Х. Добревъ. Живущата до Клуцохорската черква *Баба Томаица*, дъщеря на Даскалъ Еню, знае сума грѣцки пасажи наизустъ и пѣе черковни пѣсни по грѣцки, които тя учела прѣзъ дългото учителствуване на баща си, безъ обаче да разбира съдържанието имъ (раждана около 1810 г. и до скоро жива). Съгласно вѣющия и до днесъ консервативенъ духъ въ Сливенъ, може да се заключи, че сравнително много малко сж били тия сливенки, които, прѣди отварянето на официални дѣвически училища въ града, сж знаели да четатъ и пишатъ. И до днесъ тукъ се казва, че „на жена учение не ѝ трѣбва“, а трѣбва прѣди всичко да бжде „работна и скопосна“. И дѣйствително, сливенката спрямо другитѣ българки винаги е минавала за „най-работна и скопосна“. Нѣмало е сливенка, която да не знае да върти чакръкъ да опъне станъ или да шие на гергьовъ. Така се пѣе и въ една търновска пѣсенъ, въ която търновчанинътъ, наситенъ на прѣфиненостъта у търновката, взема си очитѣ отъ Търново и иде да се задоми за „мома сливенка“, „че сливенки били работни, работни още скопосни“. Подобни мотиви има и въ други народни творения.

Ведно съ българското възраждане между сливенскитѣ младежи почва и това на сливенскитѣ дѣвици, ако не и порано даже. Зачалото му е въ дѣйността на сливенката *Зарафина Яндова* или *Узунъ-Нойкова*, сестра на *Дъдо Нойко*, съ името на когото сме се срѣщали. Тя е дошла въ Сливенъ прѣзъ 1838 г., тѣй като до тогава се намирала въ Влашко, дѣто сж били прѣселени родителитѣ ѝ. Родена е въ 1820 г. (Сливенъ), а се възпитавала отначало въ Дудещи (до Букурещъ) при учителя по български *Чунга Гицата* (родомъ отъ Русе). Отъ Дудещи заминава за Букурещъ, дѣто постъпва при една „кройторяса“ и се изучва по ржкодѣлие. Когато се върнала въ Сливенъ отворила българско дѣвическо уще въ дома на баща си Димитъръ х. Нойковъ и почнала да учи младитѣ сливенки „хемъ на българско четмо, хемъ на терзийство“. Край четмото, нейнитѣ ученички прѣвъзходно се изучили да шиятъ на „гергьовъ и канава“, и да плетатъ разни тантели. Ученичкитѣ ѝ още въ началото (1838 г.) броели около 30 души и постепенно се увеличавали до 1841 г., когато се завърналъ въ Сливенъ извѣстния заможенъ сливенецъ *Бакалъ Панайотоолу*. Послѣдниятъ е билъ възторженъ ревнителъ на българското училищно дѣло въ родния си градъ и поканва *Зарафина* да учи дѣцата въ „Баби Иванкиното уще“, дѣто ѝ плащали отъ самата община. Тамъ тя е имала 50—60 редовни ученички, между които даже и малки момчета. Колко време е учителствувала тукъ не се знае,